

Tankar kring flugspön

Det är rimligt att ett flugspös egenskaper bedöms inom de distanser som det är praktiskt att fiska. Redskapsutvecklingen har emellertid gått mot allt mer långkastande spön. Detta är synd, eftersom man därmed automatiskt låser sig vid spön med mycket snabba aktioner som kräver mycket kastarbete. Man vill få oss att kasta långt – men var får vi fisken och på vilket avstånd kan vi kroka den? På praktiska fiskedistanser får vi betala för denna långkastarresurs med ett ganska intensivt spöviftande innan linan drar...

Text & foto: Carl Anderberg

I sin bok "Nymphs and the Trout" resonerar Frank Sawyer kring praktiska kastlängder och vilka egenskaper ett flugspö bör ha i krokningshänseende. Sawyer var av den meningen att en krokning var mycket svår att utföra om fisken tog på avstånd över 18–20 meter. De faktorer han grundade sin mening på var linans vidhäftning i vattnet, fiskarens reaktionstid, tafstjockleken, krokens beskaftenhet samt givetvis spöets aktion.

Vi är ju alla väl medvetna om vilka krafter som utvecklas från hand, via linan ut till flugan, när fisken tar – ofta är en vickning av handleden tillräcklig för att tafs (eller kroken) ska brista om kastet är långt. Så ska man också hinna kroka – det tar ju sin rundliga tid innan mothuggsrörelsen transporteras ut till flugan. Sawyer menade att man måste ansätta mothugget INNAN fisken tar om avståndet är mer än 24–25 meter. Det blir svårt! Man kan

alltså dra slutsatsen att det inte är mycket lönt att kasta på längre distanser än tafs, krok och krokningstid medger.

Undertecknad hade det angenäma nöjet att översätta Sawyers bok till svenska i mitten av 70-talet, och hans spöresonemang satte djupa spår i mitt eget tänkande. Även om nutidens flugfiskare nog har svårt att förlika sig med de långsamma, djupa spön som Sawyer själv föredrog, så är mycket av hans teorier hållbara än idag. För nog är det väl rimligt att bedöma ett spös egenskaper över/inom de distanser som det är praktiskt att fiska?

Ellis Newman, fisketillsynsman vid Beaverville i Catskill-bergen under 50-talet, var känd för att kunna kasta ut en hel fluglina med bara händerna! Inte nog med det, han klarade detta oavsett vilken arm han brukade samt i olika kasttekniker dessutom. I sanning en prestation! Säkert känner läsaren till

att också Lee Wulff några gånger flugfiskade lax utan spö som en slags extrem pendang till hans vurm för ultrakorta enhandsspön för laxfiske. Spö behöver man alltså inte, men låt oss enas om att visst underlättar det...

Oavsett material ska ett spö klara av många saker utöver att kunna förmedla flugan dit man vill:

- Det bör svara väl inom hela sitt kastspektrum.
- Det bör klara flera linklasser.
- Det bör harmoniera med fiskarens kastteknik.
- Det bör kännas smidigt och behagligt också efter flera timmars fiske.
- Det bör aktivt delta i kastet så mycket att fiskaren uppfattar sin insats som ganska liten.
- Det bör kroka fisk säkert.
- Det bör trötta krokad fisk på kortast möjliga tid.
- Det bör medge mendning, vinkling av kast, roll-kastning etc.

- Det bör medge långsamma, vilande kast såväl som hastigt accelererade.
- Det bör vara stryktåligt.
- Det bör klara ytterligare kanske något mer...

Alla spön kastar bra på någon distans, säg 12–14 meter. Inte alla spön kastar bra på 5–6 meter såväl som på till exempel 15 meter. Där spöet då fallerar får fiskaren träda in; skuldra, överarm och handled – muskler alltså – får kompensera spöets bristande kastegenskaper, och det hela kan bli ganska tröttsamt. Kastkänslan, alltså denna upplevelse då spö, lina och man själv harmoniskt jobbar tillsammans, går förlorad och en del av fiskeglädjen med den. Detta har med spöets konstruktion att göra, för det är näst intill omöjligt att få spön med vissa aktioner (böjningssätt) att kasta väl på såväl kort som lång distans.

Tyvärr har utvecklingen gått mot alltmer långkastande spön, ganska väntat då spöindustrins konkurrenssituation kräver faktisk prestanda, det vill säga största möjliga kraft med minsta möjliga spövikt; jakten på allt spänstigare konstfibrer kan knappast förklaras på annat sätt. Detta är synd, eftersom man automatiskt låser sig vid mycket snabba aktioner som kräver mycket kastarbete. Man vill få oss att kasta långt – men var får vi fisken och var kan vi kroka den? På praktiska fiske-distanser får vi betala för denna långkastaresurs med ett ganska intensivt viftande innan linan "drar".

Aktionstyper

Jag nämnde begreppet aktion. En gång i tiden talade man om spön med torrflugeaktion eller våtflugeaktion, vilket hade sin givna innebörd för oss som fiskade då. Vanligt är /har varit att uttrycka sig i termer som topp-, halv-, trekvarts- och helaktion, vilket rimligen bör uppfattas som begripligt av de flesta. Sedan har vi uttryck som "parabolaktion" och "progressiv aktion" etc, som det kan vara svårare att förstå innebörden av, och det tycks tyvärr vara så att en begreppsförvirring uppstått. Åtminstone har jag ställt mig tvekan till begreppslogiken mer än en gång efter att ha känt på spön deklarerade med än den ena än den andra aktionen. Men det är väl så att det går mode i vissa uttryck...

Efter dryga tjugofem år med bambun, varav de flesta som beställnings-spömakare – "custom rod maker" för den som föredrar engelska – har jag också insett att aktionstyp inte alltid är så lätt att förklara. Ändå handlar det ju

bara om VAR ett spö böjer sig och HUR MYCKET vid viss belastning. Det vore till stor glädje om någon begåvad person kunde konstruera en lättfattlig och smidig terminologi på området. I och för sig vore det begripligt med uttryck som 1/4-aktion, 2/5-dels aktion, 3/4-dels aktion etc, men nog finns väl någonstans ett bättre system, särskilt som begreppet helaktion kan innefatta så mycket... I väntan på ett sådant system, låt oss här använda de traditionella begreppen och ta dem "ad notam", även om de binder oss vid en mycket grov indelning; i ett toppaktionspö förutsätter vi alltså att dess aktiva (mest böjliga) del sitter i toppen, medan resten av spöet förhåller sig styvt även vid ökad belastning, och så vidare. Om spöet sedan känns styvt eller mjukt har främst med linvikten att göra. Endast spöets böjningskurva klassas alltså.

Hursomhelst, varje aktionstyp uppfattas som olika och alla fiskare märker detta under kastandet. Det klassiska "viftandet i butiken" är dock sällan särskilt upplysande om man inte utför det kraftfullt med styv handled och kan sikta längs klingan samtidigt. Varje aktionstyp har också sina för- och nackdelar; ett toppaktivt spö har till exempel god sidstabilitet mot olika linvikter, allt för mycket blindkastande, med mera. Vi kan spalta upp egenskaperna för olika aktionstyper så här:

Spö aktivt i toppen

Plus: Ovan nämnda samt förmåga till snäv linbukt. Vidare hög precision om kastaren gör sitt.

Minus: Ovan nämnda samt stora krav på god "timing". Tröttande om fisket pågår länge. Arbetsamt under kraftiga vindförhållanden, men med det goda att flugan lättare kan hållas borta från örnsnibbar och liknande. Mendning, rollkast och kurvkast svåra att utföra, likaså snabb ändring av kastvinkel. Mycket svårt att variera hastigheten på linan utan att den faller igenom eller att spöet överbelastas. Om det rör sig om ett bambuspö (split cane) får toppen mycket stryk med tidig utmattnings som följd. Är spöet hårt härdat för att motverka detta, blir det sprött och känsligt för "yttre våld".

För att inte trötta ut läsaren går jag inte systematisk igenom varje aktionstyp. Därför raskt över till den andra extremen, alltså ett spö med markerad böjning ner i butten (handtagsdelen). Låt oss alltså hoppa över "klassisk helaktion" och "progressiv" aktion, som jag får anledning återkomma till, och vända oss mot den så kallade "paraboliska" aktionen. Medveten om att den-

na aktion kanske är den mest begreppsförvirrande av dem alla, ber jag läsaren respektera följande definition:

Ett spö vars topp inte faller undan för linan utan – via ett styvt mittparti – driver ner belastningen i en underdimensionerad nederdel. Även handtagsdelen räknas här in. (En auktoritet som Jim Payne hade sannolikt gett en annan definition – hans parabolspön var något helt annat):

Spö aktivt främst i nedersta delen, framför och in under handtaget (parabolaktion)

Plus: God kastförmåga med såväl kort som lång lina. Medger långsamma kast såväl som snabba, accelererade. Lätt att utföra rollkast, mendning etc. Levererar linan med få blindkast, oftast bara två, tre för att uppnå fiskbar distans. Klarar vind bra. Krokar bra med liten handrörelse. Kräver liten insats av kastaren, några vickningar med handleden kan räcka i lugnt väder. Tar snabbt musten ur krokad fisk. Lätt att korrigera ett dåligt kast. Stryktåligt och klarar sig bra från så kallade "sets". Klarar flera linvikter och kan därför dubblera som torrflugespö och även som streamerspö utan att den tunga flugan knycker i kasten. Med mera...

Minus: Inte samma precisa stabilitet i sidled som toppigare aktioner. Känns ofta topptungt för den som är van vid toppigare aktioner. Toppen känns för okänslig vid "närstrid" med tunna tafsar och små flugor.

På liknande sätt kan alltså även andra aktioner bedömas, men det överlåter jag till läsarens förnuft att fundera över.

Som synes talar mycket för ett spö med djup aktion, och under mina år som spömakare har jag upplevt många nöjda fiskare, som plötsligt funnit att ett sådant spö kan utföra så mycket mer än det traditionella. Sedan är det en annan sak att det ibland kan locka med ett specialiserat spö, byggt för specifika förhållanden.

Så kallade "progressiva" aktioner nämns ofta. Tanken är här att spöet vid ökad belastning successivt flyttar aktionen allt längre ned mot handtaget. Alla som har E Garrison som husgud vet hur ett sådant spö uppför sig, för hans aktionstyp har identifierats med begreppet. Mycket talar också för denna filosofi, och i Garrisons tappning blir resultatet också ett ytterst harmoniskt kastande spö, lätt och elegant dessutom. Också ur hållfasthetssynpunkt är tanken sund, då just ingen (klenare dimensionerad) del utsätts

forts på nästa sida

forts från föreg sida

för extra belastning. Ändå vill jag hävda att Garrisons spötyp har sina begränsningar. Trots den eleganta teorin bakom konstruktionen kan man inte säga att sådana progressiva spön alltid är idealet. Inget spö är alltid idealet. Garrison-taperingar klarar normala, moderata fiskeförhållanden mycket bra, men har inte samma breda verkningfält som djupa helaktioner vad gäller "vindbekämpning", lintolerans och fiske med stora och tunga flugor, till exempel... Egentligen kan man hävda att alla spön som kastar bra med många olika linvikter är progressiva, likaså spön – oftast de samma – som svarar bra mot lina inom hela kastspektrat. Men då skulle begreppet för-lora sin aktionsbeskrivande funktion, förstås...

Vår förlängda arm

För att inte behöva förklara alltför ingående kan det vara på sin plats att se spöet i sin allra enklaste skepnad, som en pinne som vi förlänger vår arm med. Skulle pinnen vara helt styv, skulle den förvisso förlänga momentet vid ett kast (vi kan tänka oss att vi fäst ett äpple, som vi vill sprätta iväg, i toppen på pinnen), men pinnen skulle inte bidra i kastet med mer än sin längd. Resten får vi själva stå för med vår muskelinsats. Skulle så pinnen böja sig någonstans, ge efter när vi sätter press på den, så skulle pinnens egenspanst överta en del av vår kraft och vidarebefordra den, en katapulteffekt, alltså. Och ju längre ner mot vår egen hand denna böjning sker, desto lättare blir den för oss att åstadkomma, samtidigt som pinnens moment blir större.

Inget spömaterial förmår dock ännu ersätta oss helt (någon motsvarighet till perpetuum mobile lär vi aldrig finna) och ett spö förmår inte mycket kasta i sig, vilket lätt kan konstateras om man spänner upp ett spö med lina och sedan släpper den. Det vi överlåter åt spöet blir ju i själva verket en effektminskning, och det är väl därför som castingfolket använder så styva spön.

Hur mycket man vill överlåta till "pinnen" och hur mycket man vill stå för själv är naturligtvis resandens ensak, men om nu ett flugspö ska klassas som "verktyg" bör det väl underlätta så mycket som möjligt för användaren?

Men ta nu det ovanstående som mycket förenklad teori, för vad som till syvende och sist avgör vad man trivs

att fiska med är ju man själv och skillnaden i våra personligheter – vårt "kasttemperament" – måste givetvis styra vårt spöval. Som beställningsbyggare får man också ibland brottas med klivenheten att konstruera och bygga ett spö som man själv aldrig skulle vilja fiska med. Man har sedan svårt att acceptera att kunden ändå blir nöjd. Men det var ju för honom/henne spöet gjordes! Sådan är tillvaron för en "custom rod maker". Ändå kliar det ibland i fingrarna att påverka spöbeställaren i en eller annan riktning, men för egen del har jag som princip att endast råda då beställaren är tveksam eller önskar något, som jag på förhand kan bedöma som helt olämpligt.

En sådan olämplighet är spön som är klena på mitten. Ett spö ska i förhållande till fiskarens kraftansats ("push") aldrig kunna sägas vara för klent, men ska det inträffa, så inte ska det göra det på mitten! Är mittpartiet svagt kommer toppen att slänga hit och dit om spöet pressas aldrig så lite – och man hittar aldrig någon "rygggrad" i spöet. Det är vidrigt – man är chanslös. Ändå finns det mer än ett berömt, klassiskt spö av den typen, och låt inte mig spekulera i vad skälet till sådana missfosters fortlevnad är...

Spölängd kontra belastningsvikt

Ibland vill någon ha ett extremt spö. Det kan till exempel gälla ett långt spö för ultralätt lina. Detta kan gå bra om beställaren är kunnig och har klart för sig hur spöet kommer att bli, men har kunden sedan en bestämd uppfattning om hur aktionen ska vara, kan det uppstå problem. Generellt gäller nämligen att det finns ett visst förhållande mellan spölängd och linvikt, men också ett förhållande där – utöver spölängd och linvikt – aktionen spelar in. Låt oss ta några exempel:

De flesta fiskare tycker ju att ett 6–7 fots spö harmonierar bäst med en lina 2–3, möjligtvis 4. En 7,5 fotare med lina 4–5 och en 8 fotare med lina 5–6. Detta kan till viss del falla tillbaka på traditionella tankesätt, men det har också sin orsak i relationen spölängd/belastningsvikt, ett "heligt tal" eller ett "gyl-lene snitt", skulle man kunna säga.

De flesta av oss skulle också uppleva ett 7 fots spö för till exempel lina 8 som en alltför robust kombination, och skulle så spöet ha en viss aktion skulle några av oss få problem att spänna upp det. Tar vi ett motsatt extremfall, finge många av oss uppleva att vi

"slog igenom" aktionen, alltså att kraftansatsen vi finner normal skulle vara större än vad spöet orkar stå emot. Följden skulle bli en vid linbukt och ett kortare kast än vad kraftansatsen borde gett.

På samma sätt, fast i mindre grad, spelar aktionen in. Ett kort spö med toppig aktion är till exempel vanligen alltför snabbt och svårt att "tajma" för de flesta, särskilt om det ska ta lätt lina. Det har ju att göra med att spöets aktiva del i centimeter är så mycket kortare, och kommer så mycket närmare kasthanden, än på ett motsvarande men längre spö. Ett långt spö med djup aktion för lätt lina skulle visserligen vara lättare att hantera, åtminstone för oss saktmodiga, men det skulle å andra sidan uppfattas som klumpigt och långsamt. Kanske också som alltför klent en blåsig dag eller när man vill nå ut lite extra; spöet låter sig inte heller "skyndas på" om det blir bråttom att täcka ett nytt vak.

Sådana här problem vållar givetvis spömakaren en del huvudbry, och några trollkarlar som kan ändra naturlagarna är vi ju inte...

Det finns ingenting så svårt som att konstruera ett 5–6 fots spö med djup aktion för lätt lina. Ändå går det – men inte via datorn – som väl många tror idag. Visserligen lär vi få ut de siffror som skulle ge spöet dimensioner för de önskemål vi teoretiskt kan ställa, men att det skulle bli ett bra spö är inte givet. Här spelar spömakarens erfarenhet en stor roll. Man kan faktiskt lära sig att "se" ett spö framför sig genom att studera klingans mått (fördelningen av bambumängden, eller vilket material det nu gäller, i spöet), och på samma sätt som fiskaren känner om ett spö har rätt lina, kan den kunnige spömakaren "sifferläsa" sig till hur ett spö kommer att uppföra sig. Detta är viktigt att komma ihåg, för det skiljer den erfarne byggaren från den som via "kokböcker" lyckats tota ihop ett eller annat spö...

Varför jag tog det ovan nämnda exemplet beror på att fördelningen av bambun och bambumängden blir så ytterst kritisk i ett kort spö med djup aktion för lätt lina; det är så oerhört lätt att materialet blir så klent dimensionerat i buttdelen, att kastaren inte förmår utnyttja spöet. Han tvingas vänta på det och krusa för det, för att inte slå igenom aktionen.

Grafitspön

För mig är det självfallet lätt att halka in på bambu. Läsaren får dock inte

uppfatta det som någon slags fanatism, och jag skulle personligen inte ha något emot att äga några grafitspön, helst då några runt 9 fot eller över; bambun blir ju där lite för tung för de flesta. Jag skulle i så fall använda dessa syntetspön vid fiske i främst tjärnar de dagar då fisken är obenägen att visa sig. Vid fiske i å och älv skulle jag ändå välja bambuspöet. Skälet till detta är att bambun låter använda sig till praktiskt taget varje aktionstyp. Däremot är de flesta grafitspön snabba, ungefär så som antydde i inledningen. Vad beror detta på? Något kan hänga samman med det kommersiella resonemang som, lite polemiskt, också fördes i inledningen, men det kan väl också bero på grundläggande material- och konstruktionsskillnader.

Under ett seminarium, som leddes av en mycket grafitkunnig person, ställde jag en gång frågan varför ingen tillverkade homogena kolfiberspön. Jag minns inte svaret, som kanske blev lite svävande, men tanken bakom min fråga var givetvis att få reda på om det förelåg några produktionsproblem kring detta. Som bambuerfaren visste jag givetvis att ett spös egenvikt kan bidra till bättre egenskaper, till exempel vid roll-casting. Ett bambuspö lovordas ju ofta för sina "förlåtande" egenskaper, där förhållandet mellan elasticitet och vikt tycks vara lagom för att bromsa och sudda över knykningar i spöet och annan disharmoni. Påfallande ofta hör man också flugfiskare lovorda sina 4-5-6 delade kolfiberspön för deras behagliga aktion och kraftfulla driv. Nu ersätter ju inte grafitholkar en homogen klinga, men den styvhet som varje sådan skarv medför, flyttar ju belastningen vidare ner i spöet. Kanske skulle man vinna på att pröva homogena kolfiberspön i stället för att jaga viktnedskning: Förresten, gjordes inte detta någon gång på 70-talet med boronspön...?

Trots sin högre vikt kan det homogena spöet vara smidigare än ett rörbyggt. Mer än en laxfiskare berättar också att de fiskar med mer än halvkilotunga bambuspön för att de lättare

kolfiberspöna är så tröttande. Paradoxalt? De går alltså heller med ett tungt bambuspö än med ett lättare syntetspö, som de upplever kräver ett intensivare kastarbete. Fortfarande paradoxalt?

Ryggradsida

För att återgå till det där kolfibersymposiet; där talades det mycket om

Ett spös egenskaper ska bedömas inom de distanser som det är praktiskt att fiska.

att vrida och vända på topp, mellan- och nederdel för att hitta klingans "ryggradsida". När man sedan märkt ut denna, kunde man efter behag kombinera ihop spödelarna och på så sätt förändra aktionen och hastigheten i spöet.

Detta lät bra, tyckte jag, eftersom det lärde deltagarna att tänka i aktionsbanor. Däremot förvånade det mig att ett fabriksframställt material i rymdåldern tydligt kan variera så mycket; den seriöse bambuspömakaren gör ju allt för att eliminera sådana sidvariationer, först i bambuvalet, sedan vid hyvlingen/fräsningen av de så kallade stripsen och slutligen vid rätningen av den limmade klingan. Detta vresiga material låter sig ju faktiskt tämjäs till häpnadsväckande små toleransnivåer (3-5/100-dels millimeter på färdig klinga). Visst kan man finna en "weak side" också på ett bambuspö, men då är det oftast klantigt byggt eller dåligt rätat (en skev klinga har ju redan sin "weak point" i det att den konkava delen inte kan ha samma motståndskraft

som den motstående konvexa). Inget illa ment om syntetspön, men låt oss konstatera att bambun är ytterst lätt att få uniform.

Apropå skeva bambuklingor, så hävdar somliga att man föredrar skevheter framför att rätta spöet; man anser att värmen vid rätningen allvarligt skulle förändra bambun eller skapa spänningar i spöet. Men spänningar skapas ju vid kast, och bambustripsens

bladknutar och andra dramatiska svackor rätas med hög värme, så vad bambuns integritet beträffar, kan farhågorna nog anses överdrivna eller försumbara. Ett rakt spö talar inte bara om spöbyggarens noggrannhet och kunnande, utan också att det har samma stabilitet i de olika planen.

Det går förövrigt att rätta även en färdig, lackad bambuklinga. Så skulle man få ett så kallat "set", behöver man inte misströsta. Själv gör jag det över en ljuslåg eller vad jag har till hands. För den oinvidde ser detta nog ganska riskfyllt ut, men vana ger färdighet. Jag minns särskilt när jag efter en välfirad midsommarnatt uppe i fjällkanten med en ljusstump rätade en Payne-topp av kläna dimensioner, allt medan den orolige ägaren stirrade stumt framför sig...

Elastiskt och oömt

Många har alltför stor respekt för ett bambuspö, i synnerhet för ett lackat. Man tror inte det håller för någonting. Men nu är det ju så att bambu är oerhört elastiskt och fibersegt. Vid de tillfällen då jag ombetts hålla föredrag, har jag därför tagit med mig någon kasserad topp, vilken jag som demonstration sakta böjt tills den brustit. Oftast har jag nått så långt att ändarna nästan mötts. Därefter har jag frågat om någon har en kolfibertopp till hands för en liknande behandling. Det brukar göra susen. Ett annat knep jag praktiserat är att kapa av en tunn toppdel i tändstickslånga bitar och sedan

forts på sid 67

uppmänt åskådarna att bryta av dessa. Det gör också susen.

Lackade spön kan få repor, helt visst, men det är ju för att skydda klingen som lacken är pålagd. Det vanliga är så kallad oljelack, som är en båtack med tillsats av linolja. Det är mycket lätt att få en fin finish med en sådan lack, och tvärtemot vad man kan tro blir lackskiktet hårdare med en tillsats av linolja. På sikt blir det dock sprött med krackelering som följd. Själv använder jag tvåkomponent polyurethanlack, som är betydligt svårare att arbeta med, men de är i sig så hårda och motståndskraftiga, att det är väl värt besväret att välja dem. Min erfarenhet säger också att ett sådant spö blir problemfriare än till och med ett impregnerat spö.

I själva verket är nämligen impregnerade spön inte lika vädersäkra som man vill tro. I fyra fall av fem är en spödel som fått rötangrepp impregnerad – att döma av de reparationsjobb, som jag någon gång emellanåt motvilligt åtagit mig. Fibrerna i ett sådant spö ligger ju helt oskyddade, och trots reklamen om helt genomimpregnerade spön, så går röta in i spöet om en flisa slås upp i en kant. Dessutom är impregnerade spön av tradition hårt härdade och därmed mer flisbenägna.

Runt hårdningen spekuleras det ju mycket; någon talar för ugnshårdning, andra för flamhårdning. Själv flamhårdar jag, men av praktiska skäl. Hårdningen görs av två skäl; för att motverka "sets" i klingen och för att få lite mer "sprätt" på ett spö. Som jag ser det är det första skälet det mest relevanta, för obehandlad bambu har ganska lätt för att "ställa sig". Det är ju naturens egen försvarsmekanism mot vind och annan yttre påverkan. Att hårdningen också ger ökad spänst är det ingen tvekan om, men effekttökningens storlek har många flugfiskare ofta en överdriven uppfattning om, åtminstone effekten för praktiskt fiske (i en sifferstudie ser det kanske mer imponerande ut). Det finns därför ingen anledning att alltid härda maximalt, som jag ser det. Istället bör hårdningsgraden anpassas efter aktionstypen och de påfrestningar ett spö kommer att utsättas för.

man avser då främst fibertäthet och fiberlagrets tjocklek, men också lagringen. Lagringen, uttorkningen, är dock inte så betydelsefull för ett kvalitets-spö som man ibland hävdar, för man förutsätter ju ändå att bambun härdas. Skulle man däremot inte härda, vore det en annan sak. Fibertätheten är visserligen åtråvärd men inte avgörande för ett brukbart spö, inte heller fiberlagrets tjocklek; det är ändå de yttersta fibrerna som arbetar mest. Det går att bygga ett brukbart spö av några gamla skidstavar, även om detta knappast är något att sträva efter. Man behöver alltså inte känna sig pressad att köpa rekorddyr bambu som hobbyist, om man nu inte haft turen att i god tid köpt på sig bra bambu från något mindre värdeladdat håll.

Hårdningen tillhör nog bambuns myter, dit rädslan för materialets känslighet samt den överdrivna respekten för ett hantverksmässigt framställt spö ("det är något visst med splitcane i alla fall...") också kan räknas.

En annan myt rör "swelled butts", alltså den där dramatiska ökningen av klingans mått de sista centimetrarna framför handtaget. Naturligtvis stannar aktionen en given sträcka framför en swelled butt, men det krävs ingen markant anhopad bambumängd om man endast vill uppnå detta resultat; med bambu kan bara några tiondels millimeter vara nog. Man får kanske nöja sig med att konstatera att swelled butts enbart har kosmetisk betydelse för dem som är lagda åt det hållet...

Så har vi detta med två toppar. Alla klassiska kvalitetsspön levererades med sådana. Men behövs en reservtopp egentligen? Idén med en reservtopp var att man skulle växla mellan topparna för att förhindra att en topp mattades i förtid; man ville på så sätt förlänga spöets aktiva liv. Nu har ju detta med aktionstyp att göra, och väljer man ett toppaktivt spö finns det kanske skäl att investera i en extratopp. Väljer man en för toppen skonammare aktion och ändå vill ha två toppar, tycker jag personligen att det ger mest om man väljer extratoppen med andra dimensioner än standardtoppen; då har man ju nästan två spön i ett.

Holkarna är värda några egna rader. En holk är egentligen något nödvändigt ont. Där det sitter är spöet helt dött och i ett parti nedanför och ovanför holken styvas klingen upp; man får

alltså en spösträcka som man inte kan påverka. Därför bör holken sitta på ett avsnitt där man ändå inte vill ha större elasticitet. Områdena runt holken kan visserligen kompenseras till en del genom att man där drar ner dimensionerna, men själva holksträckan kan man inte göra något åt. Följaktligen kan det vara knepigt att konstruera vissa tredelade spön, för där förväntar man sig ju att holkarna ska dela spöet i tre lika långa delar.

Spömakartankar

Denna artikel har allt mer drivit över åt bambuhållet, vilket kanske inte var meningen. Låt mig därför avsluta med några spömakartankar, när artikeln ändå fått denna vridning.

Det vore till exempel roligt om flugfiskare utvecklade sitt fiske så att det utnyttjar alla de möjligheter som ett bra spö har utöver det traditionella överhandskastet. Jag tänker på linacceleration – deceleration (heter det så?), vinkling av kast, kurvkastande etc. Jag tänker också på utnyttjandet av flera linvikter, som ett bra spö ska medge; ett längre spö med djup aktion kastar ju ofta 4–5 linvikter, ibland mer, utan linfladder för de lättare eller gummibandskänsla för de tyngre. Detta kan visserligen ställa till problem ibland, för om beställaren säger att han vill använda lina nummer 4, men finner att han med sin kastteknik trivs bäst med en WF-lina nummer 5, så har man ju missat lite. Men nu är det så att här uppfattar vi ting olika, och så länge spöet kastar den utlovade linan med auktoritet och skärpa, är det väl ingen som kan säga att spöet är felkonstruerat. Dock pekar det på det viktiga i att göra klart för sig hur den tänkte användaren kastar, vilket kasttemperament han har och i vilken miljö spöet kommer att brukas.

Slutligen en förhoppning; ett spö ska utan tvekan vara perfekt byggt och ha en kanonfinish. Men spöbyggnad är också konstruktion, känsla för bambuns möjligheter samt design. Det vore roligt om människor finge det klart för sig.

Skönt vore det också om "splitcane-nostalgin" upphörde att florera, för den romantiken är flugfisket i sig inte betjänt av. Bambun är ett material bland andra, unikt i vissa avseenden, men det är ju också grafiten.

Myter kring bambun

Bambukvaliteten påtalas ofta, och